

V Petrohradě, 21. února 1917

Vřele milovaný pane profesore!

Používám nahodilě příležitosti, máje možnost doručiti Vám dopis s bezpečností, abych stručně Vám vylíčil – nemám mnoho času, bohužel – jaká, je zde teď situace.

Přijel jsem do Petrohradu po delším pobytu v Rumunsku, po 14 denním pobytu v hlavním stanu a po 24. hodinovém pobytu v Kijevě. V hlavním stanu podařilo se mi získat sympatie generalissima Gurka.

Naše věci zde stály zle. Priklonský a černá soňna¹ přinutili Svaz, aby se cynicky podrobil tlaku; opozice zachraňovala svým odporem jen národní čest, ale bez naděje na pozitivní úspěch. Dvojsmyslně nazvaný komitét Dürichův – Národní Rada Československá v Rusku – byl již schválen, jen ještě nebyl uveden v život. Úkol této Národní Rady vysvítá, z následujícího:

Podle žurnálu ministerstské rady ruské z 16/29 ledna 1917 bylo přijato toto usnesení: Aby bylo paralyzováno nebezpečné Rusku československé hnutí, má býti utvořen komitét s oddílem v Kijevě. Trvání tohoto komitétu je závislé od hmotné podpory vládní. Návrh ministerstva zahraničních záležitostí, podporovaný vojenským ministerstvem byl schválen ministerskou radou, následkem čehož bylo povoleno na organizaci potřebných kroků 8 000 rublů a jako subsidie 25 000 rublů na měsíce listopad a prosinec minulého roku.

Toto^a usnesení zde doslovně uvedené bylo takto odůvodněno referentem (*Priklonským*). V referátě jeho z 10./23. ledna jest poukaz, že Francie a Anglie projevují živý zájem o slovanské věci vůbec a o československé zvláště, co vyzývá mezi rakouskými Slovany nepřátelskou náladu vůči Rusku živenou hlavně představiteli národních politických organizací, utvořených na západě, jako Jihoslovanského komitétu v Londýně a Československé Národní Rady v Paříži. Se zřetelem na to, že podobná Rusku nepřátelská skupina jest i v Rusku, čeho si všimlo ministerstvo zahraničních záležitostí i vojenské úřady, a kromě toho se zřetelem na to, že československá činnost požívá finanční podpory *cizích států* a konečně se zřetelem na krajní nutnost uchránit zajatce od vlivu této skupiny, třeba zříditi vedení československých organizací v Rusku a přispěti k vytvoření časopisu, nakloněného Rusku.

Pro komitét předpokládá se hmotná podpora 4 500 rublů měsíčně, pro časopis 3 500 rublů měsíčně.

Za takových okolnosti triumfoval Dürich. Dnes opravdu nevím, zda je pouze hloupě ctižádostivý, či nečestně prohnáný. Nutno též uvážiti, 1) že Priklonský & Co si nepřejí samostatnosti Čech, 2) mám důkaz, že ještě nedávno byl Dürich ve spojení s Wedelesem, 3) vzpomínám si na pletichy agrárníků v Rakousku.

Promluvil jsem s Gurkem vřele a dlouho; je to voják, porozuměl a pomohl. *Gurko promluvil s ministrem zahraničních záležitostí a ten mne pozval.* Rozmluva trvala přes 2 hodiny. Zaujal jsem okamžitě rozhodné stanovisko, oznámil, že Dürichovi Národní Rada dále nedůvěřuje, že musí pryč, a odůvodnil, proč Pokrovský je čestný člověk. Říkal, že byl oklamán, Priklonským, Dürichem a také jasně řekl, že Vondrák a Tuček, slovem Správa Svazu zřetelně hájili návrh Düricha – Priklonského.

Jsou to úžasní oportunisti, bezcharakterní ctižádostivci. Pokrovsky byl velmi zaražen mojimi výklady. Nemluvil jsem jen o Dürichovi, nýbrž rozvinul jsem široko československý problém, co čekáme od Ruska a co můžeme dát Rusku?

Opouštěl jsem Pokrovského na $\frac{3}{4}$ získaného pro principy a taktiku naší N[árodní] R[ady].

Týž den večer svolal jsem poradu, na která byli přítomni petrohradští, z Moskvy Slovák Janček⁶ a Čech Rixy, ze správy Svazu pouze Tuček, kdežto Vondrák a ostatní, ačkoli pozváni, nepřijeli. Ani Dürich. Zajatci byli zastoupeni předsedou zajateckého klubu v Kijevě, Chalupou.

Schůze byla zdařilá, důstojná. Dürich byl rázně odsouzen, třeba že jsem nevyčerpал všechny důvody. Svaz pro své stanovisko ostře kritizován, Tuček sám veřejně uznal porážku.

Petrohradský, moskevský a varšavský spolek se již vyslovily rozhodně pro náš postup, stejně i zajatecký klub. Ze zajateckých táborů již teď povlovně přicházejí projevy souhlasu. Podle veškeré pravděpodobnosti konečné upravení poměru s amputací Dürichovou přijme se s velkým uspokojením v české veřejnosti a v lepší ruské.

Bylo by bývalo těžkým přečinem váhati ve věci Dürichově, protože se stávala veřejným skandálem v ruské veřejnosti a kromě toho bylo nebezpečí v promeškání, kdyby jeho Národní Rada byla začala působiti, protože vždycky těžko měnit hotové věci.

Čekám teď na nové slyšení u Pokrovského, abych mu oznámil podrobně ještě několik našich důvodů proti Dürichovi. Příkladám je zde v první redakci, která bude hodně opravena a přestavena. Mějte důvěru.

Bude-li výsledek příznivý, jak očekávám, chtěl bych, aby se zde utvořil oddíl Národní Rady, ve kterém by byly zastoupeny hlavní spolky svými předsedy, kromě toho jistý počet přisedících z vybraných lidí, z toho aspoň polovice ze zajatců. Všechna práce byla by soustředěna v prezidiální kanceláři, kde by náměstkem předsedovým mohl býti p. Čermák, tajemníkem Klecanda, jeho pomocníkem Markovič (za slovenskou část). Předsednictvo zůstalo by vyhrazeno tomu členu Národní Rady, který by právě dlel v Rusku. Aspoň takový mám plán v hlavních rysech. Uvidíme kolik se z toho dá uskutečniti. Naši souhlasí a vláda se již nevyslovuje proti.

V naší činnosti nalézáme živou podporu nejen u Francouzů, nýbrž i u Italů, kterým velmi záleží na rozbití Rakouska, a proto naší věc velmi důrazně posunují do popředí. Stalo se tak i na petrohradské poradě mezinárodní.

Vyjednával jsem také s profesorskou skupinou Sachmatova a Miljukovem o organizaci naší věci v Rusku. Konali poradu, na které bohužel nemohl jsem býti přítomen pro nemoc, ale kde náš program rozvinul podle mých pokynů náš Pavlů. Schůze vyzněla velmi dobře,

jmenovité Miljukov se zaujal za naši věc, Düricha odsoudili, utvořili přípravný komitét, který se bude starat i o vydávání ruského časopisu, věnovaného naší otázce.

Nalézám zde obtíže jen ve vládní liknavosti a ještě více v podlosti lidí okolo Düricha. Nejen že mne zde nařkli z rusofobství na účet frankofilstva, ale ve Francii zase proti mně ti darebáci intrikovali, že prý jsem velký Slovan a chci jen oklamat Francouze. Gen. Castelneau se mne vřele ujal; Francie také oficiálně vřele promluvila v můj prospěch.

Jiná obtíž je se správou Svazu, jejíž předseda Vondrák dal se uchvátiti oportunistem a touhou po osobním vítězství a proti svému lepšímu přesvědčení, začal hájiti Dürichův návrh a posud jen v duši a v soukromí ho odsuzuje, ale veřejně se ostýchá přiznati svou chybu a oznámiti to Pokrovskému. Mám z něho velmi trapný mravní dojem.

V poslední době také známý kijevský Dědina se poněkud zmírňuje v zášti proti Vám, je rozhodně proti Dürichovi, a dokonce přiznal poslední možnost, abyste byl předsedou za svého pobytu v Rusku. Snad se podaří ho aspoň neutralizovat.

Tuček vycítil, do jaké mravní a politické situace se Svaz dostal, a proto dnes odejel do Moskvy, prý se uchyluje z veřejného života do ústraní. Ale přijíždí sem celá správa Svazu i s redakcí Čechoslovana.

Bude snad dobré, když se vyhnete tam u Vás všem polemikám ve věci Dürichově; stačí krátké oznámení, že se prohrěšil proti národní disciplíně a přestal býti členem N[árodní] r[ady] Č[eskoslovenské]. Jmenovitě ještě nepolemizovat proti Rusku!

Můj odjezd tím vším se pravděpodobně oddálí, ale ne příliš. Můj zničený zdravotní stav teď již skutečně vyžaduje lékařského chirurgického zakročení, taktéž vojenská služba i naše česko-slovenské věci vyžadovaly by ohlednouti se trochu v Paříži. Musím také dávat pozor, abych cestoval nenápadně, proto, obdržíte-li telegram, podepsaný Pavlů: „Attendez details“^b – to znamená, že jsem na cestě do Londýna. Buďte také připraven na odjezd. Teď už Váš pobyt zde je politicky připraven, ale nejeďte, dokud s Vámi nepromluví nebo Vás přímo nevyzvu.

Tak rád bych už byl u Vás. Vroucně Vás líbám, drahý náš pane profesore, i ruku Vaší milé dcerušce. S úctou a láskou na Vás vzpomínají petrohradští a statisíce ostatních Čechů a Slováků na Rusi. Vytrvejte i s Benešem

Váš

Milan

« mission militaire française »^c Petrograd
(Nie som poručík, ale už komandant).

Amerika by měla teď energicky promluvit, po případě telegraficky nás podepřít u ruské vlády. Košík se chová v celku slušně, ale je dosti oportunistický, hlavně v taktice, ale v rozhodném okamžiku šel s námi. Radím mu, aby odjel do Ameriky, referovat a organizovat. Tož přijdem přes Paříž!

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. V-VIII-15-j/3-8, k. 294. Originál, strojopis.

a – Následující odstavec je zvýrazněn čarou tužkou na levém okraji.

b – Následující podrobnosti (francouzsky).

c – Francouzská vojenská mise (francouzský).

1 – Černyje sotni (rusky: černé stovky) – ruské ultrareakční polovojenské jednotky po revoluci 1905, zde v přeneseném smyslu stoupenci ultrakonzervativních a reakčních pořádků vůbec.

A. Mamatey T. G. Masarykovi
Pittsburgh, Pa., 4. září 1918

/102

Pittsburgh, Pa.,
4. septembra, 1918.

Vážený pane profesor:

Pripojene posielam Vám šek od Slovenskej Lígy v Amerike pre Č[esko] S[lovenskú] Nár[odnú] Radu v obnose \$50,000,00. Boli by sme Vám to už prv poslali, ale chcel som, že by sme Vám mohli zaslať hneď celý obnos, ktorý sme na poslednej našej schôdzi určili, t. j. jeden sto tisíc dolárov. No, peniaze uložené sú vo viacerých bankách, vo väčších-menších obnosoch a preto, nechcejúc ďalej čakať kým budeme môcť vyťahnuť z bánk celý obnos \$100,000,00, posielam Vám predbežne polovicu toho a \$50,000,00 pošleme Vám behom niekoľko dní, v tak krátkom čase jako to budeme môcť z patričných bánk (ďľa ich pravidiel) vyťahnuť.

Buďte láskavý zaslať mi na tento obnos poistenku. Tiež Vás prosím, aby ste mi sdělili, že kedy asi odídete do Europy. Rozumie sa, toto bude úplne dôverné sdelenie, nie pre verejnosť, ale len pre mňa. Ponevác mne čo predsedovi Slov[enskej] Lígy potrebné je to znať. Prv než odcestujete preč, rád by [som] sa s Vami ešte o niektorých veciach poshovárал. Kedy by to mohlo byť? Či neprídete do Clevelandu 11. a 12. sept[embra] na zasadnutie Odbočky Č[esko]s[lovenskej] Nár[odnej] Rady, alebo – jako jej chceme zmeniť meno – Amer[ickej] Česko-Slovenskej Nár[odnej] Rady? Dobre by bolo, keby ste prišli. Včera vo večerných a dnes v raňajších angl[ických] časopisoch čítal som tú radostnú správu, že Amerika nás konečně uznala.

Prijmite moje a vôbec naše srdečné blahoželanie k tomuto velikému úspechu!

Srdečne Vás zdraví,

Váš oddaný ctiteľ,

Albert Mamatey
Predseda Slov[enskej] Lígy v Amerike.

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. V–XVII–2, k. 320. Originál, strojopis. Záhlaví: The Slovak League of America, office of the president: Albert Mamatey, 565 Stokes Avenue, Braddock, Pa. Adresa: Prof. T. G. Masaryk, Washington, D. C.